

SANAYİ DÜNYASI İÇİN GİDİŞATA DAİR NOTLAR

TRENDS UPDATE

01.12.2025(Periyodik Yayın Değildir)

Naki BAKIR (Dünya Gazetesi): 14-21 Kasım haftasında sektör ortalamasında ticari kredi faizi 0,4 puan, ihtiyaç kredisi faizi 1,9 puan yükseldi. TCMB politika faizi yüzde 39,5'e düşmüşken; sanayici, iş adamı hala ortalama yüzde 53,2 ile ticari kredi, tüketici de yüzde 62,9'la ihtiyaç kredisi kullanabiliyor. Mevduatın yıllık ortalama faizi bir aya kadar vadede yüzde 46,56.

Merkez Bankası'nın faiz indirimine karşılık bankalar özellikle eylül ayı ile birlikte artan altına hücum karşısında mevduata verdikleri ve buna bağlı olarak da kredilerden aldıkları faizleri yükseltmeye başladılar.

TL kredi faizi (Akım veri, sektör ort., yıllık basit; %)

Tarih	İhtiyaç	Taşıt	Konut	Ticari
27.12.2024	70,08	38,90	40,87	59,63
31.01.2025	63,84	41,22	40,23	57,95
28.02.2025	64,76	36,77	39,86	55,25
28.03.2025	72,45	39,12	38,79	60,40
25.04.2025	73,09	43,74	39,65	62,63
30.05.2025	73,39	44,90	43,56	61,51
27.06.2025	69,12	42,81	43,23	61,02
25.07.2025	65,17	45,03	41,90	58,71
29.08.2025	65,83	39,62	39,56	53,85
26.09.2025	65,19	39,82	38,12	52,85
17.10.2025	65,59	36,30	37,91	52,55
24.10.2025	65,60	35,37	38,00	52,87
31.10.2025	65,04	35,16	37,75	53,62
07.11.2025	62,66	36,62	37,78	53,44
14.11.2025	61,03	35,37	37,87	52,82
21.11.2025	62,92	35,11	37,70	53,18

Yukarıdaki Naki Bakır makalesi hakkında notlarımız:

1. Enflasyon beklentileri: Piyasa katılımcıları: %23,49; reel sektör: %35,70; hanehalkı: %52,24. Piyasa

anketlerinde yüksek enflasyon söyleyen bankaları yukarıdan telefonla aradıkları için onlar resmi rakama benzer rakamlar söylemeye mecburlar, çok dikkate almamak lazım. Hanehalkı gerçek enflasyonu yaşadığı için dikkate değer. Dolayısı ile hanehalkı enflasyon beklentisi olan % 52 üzerindeki % 53 ticari faiz düzeyi normal. Emir kumanda sistemi ile ne faiz düşer ne de fiyat. Eğer enflasyon beklentisinden daha düşük faiz olursa mevduat kaybı hızlanıyor.

2. Konut ve taşıt kredilerinde teminat olduğundan risk düşük ve ayrıca kamu bankaları düşük faiz verdiğinden ortalama faizler düşük görünüyor.
3. Zaten güven kaybı sebebiyle halk bankalardan parasını çekip altına yatırıyor. Her hafta güven kaybettirici yeni bir operasyon açıklanıyor. Son olarak parasını alamayanlar sebebiyle fonlardan kaçış oldu.

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Sönmez (dunya.com): Üretim merkezleri yer değiştiriyor. Ülkeler kendi kendine yetme dönemine giriyor. Sanayici olarak Türkiye'nin kalkınma yolculuğunu sırtlanıyoruz. Düşük katma değer, düşük gelir ve düşük verimlilik' şeklinde bir kısır döngüye sıkışmış durumdayız.

Bugün bazı sektörlerde tökezlesek de otomotiv, beyaz eşya ve savunma sanayisinde bölgemizin lideriyiz ve milli gelirimizin dörtte birini sanayiden elde ediyoruz. Ancak fiyat rekabeti içinde olduğumuz Çin’de yüksek teknolojiili ürün ihracatının payı yüzde 30’a dayanmışken bu oran bizde yüzde 3-4 seviyesinde kalıyor. Sanayide biz üretiyoruz, kâr başkasının hanesine yazılıyor. Biz sanayi ham maddesi satıyoruz, ihracat pazarlarımızdaki iş ortaklarımız bunun üzerine inovasyonu, tasarımı ve markalaşmayı ekleyerek kendi milli gelirlerine bizimkinin katbekat fazlasını kazandırıyor.

YENER KARADENİZ (Nasil Bir Ekonomi NBE)

Migros İcra Kurulu Başkanı Ömer Özgür Tort:

- Tarım üreticisi düşük gelir nedeniyle üretimden uzaklaştı. Türkiye gıdaya erişim ve üretim alanında ciddi bir risk döneminden geçiyor. Türkiye’de gıdaya erişim, üretici kârlılığı, maliyet baskısı ve ithalata bağımlılık tablosu sürerse satacak ürün bulamayacağız. O zaman gıda da ithalat furiasının içinde kalacak.

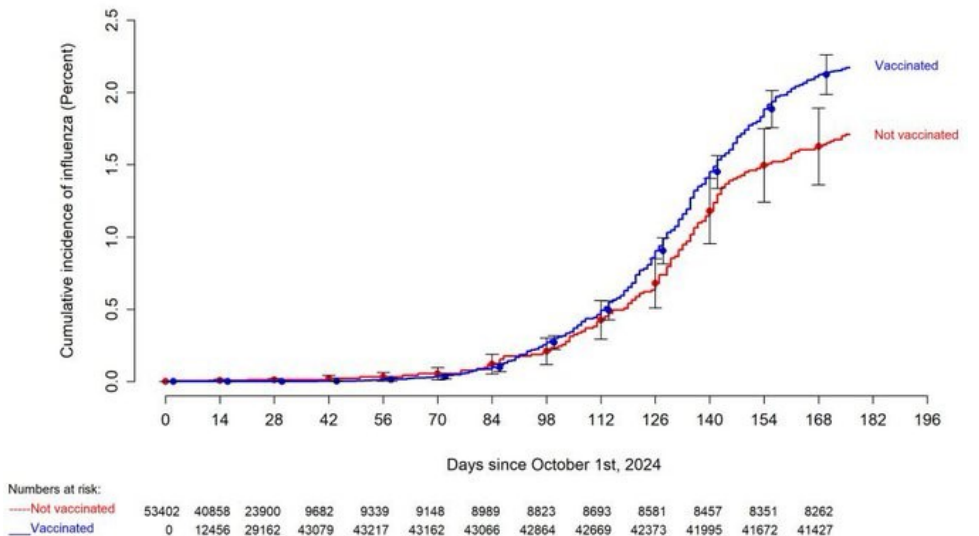
- Protein önemli ancak önemli olduğu kadar da pahalı. Bitkisel protein daha uygun fiyatlı ve bu nedenle de karlı değil, ithalatı ise kolay. Mercimek Kanada'dan çok kolay ve ucuz ithal edilebiliyor. İthalatından daha pahalıya gelmesine rağmen Kayseri şeker ile işbirliği halinde mercimek üretiyoruz.
- Sıfır lira maliyetli ürünü rafa getirmek 21 lira. Ürünlerin Antalya ile İstanbul arasındaki fiyat farkına değinen Tort, "Ürün Antalya'da 5 lira, İstanbul'da 35 lira. Bunun çok basit bir matematiği var. Randımanlı üretim yoksa sıfır maliyetli bir ürünü İstanbul'da satmanın maliyeti 21 lira.
- Bazı bahçelere giriyorum, bir bölümünün kendileri için ayrıldığını ve oraya ilaç kullanmadıklarını belirtiyorlar. Bu benim canımı çok acıtıyor. Bunu bana söylüyorlar, kim bilir söylenmeyen neler var. Yalnızca pestisit kontrolüne yılda 350-400 bin dolar harcıyoruz.

Koton CEO'su Bülent Sabuncu:

- Hazır giyim ihracatı üç yıl önceki 21 milyar dolardan bu yıl 16–16,5 milyar dolara gerileyecek.

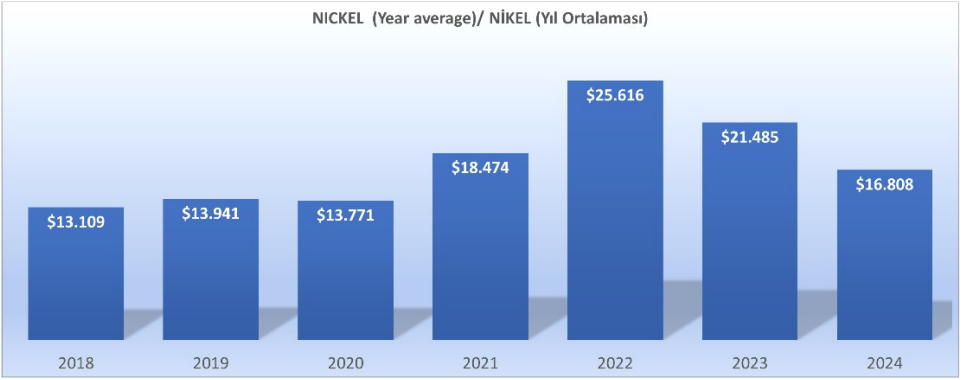
ASAL Araştırma: “Türk Ekonomisinin En Önemli Sorunu Nedir?” sorusuna verilen cevaplar: % 22.6 Kira ve konut fiyatında artış, % 17 Gıda fiyatlarında artış, % 10.5 Enflasyonun yüksekliği, % 5,4 Faizlerin yüksekliği, % 5,3 Elektrik, su, aidat, doğalgaz fiyatlarının yüksekliği, % 4,9 Ekonomi yönetimi, % 4,2 İşsizlik.

İş insanlarının çok sayıda toplantıya katılmaları sebebiyle gribe yakalanma olasılıklarının yüksek olması, zamanlarının aşırı değerli oluşu ve grip sebebi ile çalışma hayatının kesintiye uğramaması amaçlı olarak grip aşısı olmaları önerilirdi. Aşağıdaki Cleveland Clinic araştırması aşılananların daha çok grip olduğunu ortaya çıkarttı.

Türkiye'nin hizmet ihracatı 2024 yılında % 11 arttı ve küresel sıralamada Türkiye hizmet ihracatında 22. Sırayı aldı.

2028 sonrası Nikel fiyatları (London Metal Exchange):

EVRİM KÜÇÜK (Nasil Bir Ekonomi NBE): Elektrikli araç bataryalarında nikel kullanımı geçen yıla oranla % 120 arttı. Elektrikli araç pazarındaki ivme, bataryalarda yüksek nikelli katotlara talebi artırırken nikel harcamalarını rekor seviyeye yaklaştırdı. Nikel harcamaları yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde lityumu geride bıraktı.

PİYASA HABER (x.com): Türkiye'nin iki büyük otomotiv yedek parça firması olan YTT Otomotiv ve DNZ Yedek Parça konkordato ilan etti. Mahkeme bir yıl süreyle kesin mühlet kararı verdi.

Patronlar Dünyası: 2017'de vefat eden İbrahim Hızal'ın 40 yıl önce temelini attığı Hitit Seramik AŞ, bu yılın başında darboğaza girdi. Baba Hızal'ın vefatı sonrası şirketlerin yönetimini eşi ve çocukları devraldı.

Mali darboğaz aşılamayınca İbrahim Hızal Holding AŞ, Hitit Seramik AŞ ve Beril Seramik Hammaddeleri AŞ ile bu şirketlerin hissedarları Sevgi Hızal ile kızları Beril Hızal ve Eylül Nehir Hızal için konkordato talebinde bulunuldu. Ancak devam edilen süreçte, umulan olumlu gelişmeler yaşanmadı. 2025 yılında 92 milyon liralık kar elde edilmesi beklenirken yılın ilk 4 ayında 72 milyon liralık zarar oluştu.

300'den fazla kişinin çalıştığı Hitit Seramik AŞ için iflas kararı verildi. Şirketin borcunun ise 1.5 milyar lira seviyesinde olduğu anlaşıldı. Aynı karar Beril Seramik Hammaddeleri AŞ için de verildi.

Öte yandan; Vestel'de de borç 80-82 milyar TL civarlarına çıktı ve Net borç / Favök oranı 30x'e yaklaştı.

* * *

Türkiye'nin gıda devi Eti, Kanada merkezli protein bar ve atıştırmalık üreticisi Trubar'ı 201 milyon Kanada dolarına satın alarak Kuzey Amerika pazarına açıldı.

Yatırımcı Baba (x.com): Eti bisküvi gibi köklü ve güçlü şirketlerin halka açılmamasının, birden fazla nedeni var.

- 1) Finansal durumlarında sorun yok. İhtiyaç duymuyorlar.
- 2) Tek bir aile yönetiyor. Dışarıdan herhangi bir ortak (Yabancı ortak, küçük yatırımcı v.s.) istemiyorlar.
- 3) Finansalların bilinmesini istemiyorlar.
- 4) Ek denetim ve operasyonel yük ile uğraşmak istemiyorlar.
- 5) Know-how'ların bilinmesini istemiyorlar ve kapalı devre çalışmak istiyorlar.
- 6) Ülkedeki finansal piyasaların yapısını sevmiyorlar.
- 7) Aile (hakim ortak) 'nin finansal piyasalara ve ürünlere ilgisi olmayabiliyor.
- 8) Çok ön plana çıkmak istemiyorlar.
- 9) Kar'ı başkası ile (Temettü) paylaşmak istemiyorlar.
- 10) Büyüme ihtiyaçları olmayabiliyor. Yani, optimum büyüklüğe ulaşıp, her sene xx milyon dolar EBITDA

yaratan şirketler var. Yatırım da alsa, şirket aynı seviyede para kazanacak.

11) Ülkedeki konjonktüre güvenmiyorlar. Sermayeyi ve işi korumak istiyorlar. Şirketi elimizden kaptırmayalım diyorlar.

HÜSEYİN GÖKÇE (Nasil Bir Ekonomi NBE): Finera araştırma şirketinin EKONOMİ gazetesi için hazırladığı sektörel analiz raporuna göre **sanayi sektöründe üretim hacmindeki durgunluğun ötesinde, finansal akışlarda da ciddi bir reel kayıp gözleniyor**. Ciro artışlarının neredeyse tamamı fiyat artışlarından kaynaklanırken, bu artışlar maliyet ve enflasyon baskılarını karşılamakta yetersiz kalıyor.

Analize göre yıllık büyüme oranının ise yüzde 5.13 seviyesinde gerçekleşmesi bekleniyor. Raporda üretim yönünden büyümenin sürükleyici gücünün inşaat olduğu vurgulanıyor. 2 yıllık kümülatif analizde, sanayi büyümesinin sadece %0,45 seviyesinde kaldığı görülüyor. Bu durum, sanayide son bir yılda görülen toparlanmanın aslında önceki kayıpların telafisi niteliğinde olduğunu ve reel üretim kapasitesinde 2 yıldır bir patinaj yaşandığını ortaya koyuyor.

Sanayi sektöründe üretim hacmindeki durgunluğun ötesinde, finansal akışlarda da ciddi bir reel kayıp gözleniyor. **Ciro artışlarının neredeyse tamamı fiyat artışlarından kaynaklanırken, bu artışlar maliyet ve enflasyon baskılarını karşılamakta yetersiz kalıyor.**

Sanayi genelinde yurt içi ciro artış oranları, TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) artışının altında kalıyor ve bu durum, **ciroların reel olarak küçüldüğünü ve nakit akışlarının enflasyona karşı eridiğini gösteriyor.**

İhracatçı hem kur artışının maliyetleri karşılamada yetersiz kalması hem de küresel rekabet nedeniyle fiyatları yeterince artıramaması sonucu "çifte baskı" altında kaldı.

Genel görünümde; **perakende hacmi 2 yılda %21,66** artarken, enflasyonun %99,12 olduğu bir ortamda cironun matematiksel olarak yaklaşık %140 artması beklenir. Ancak gerçekleşen ciro artışı %104,2 seviyesindedir. Bu durum, **perakende sektörünün genelinde reel fiyatların baskılandığını veya kârlılıktan feragat edildiğini düşündürmektedir.**

Sanayi ve perakende sektörlerinde gözlemlediğimiz veri uyuşmazlıkları ve reel kayıplar, **hizmet sektöründe yerini şaşırtıcı bir matematiksel tutarlılığa bırakmaktadır.**

Fiyatlama Gücü: Bu veri uyumu hizmet sektöründeki firmaların maliyet artışlarını ve enflasyonu nihai fiyatlarına yansıtabilme kabiliyetinin sanayi sektörüne göre çok daha yüksek olduğunu kanıtlamaktadır.

İnşaat sektörünün hacim olarak büyüdüğü ancak birim fiyatlama gücünün zayıfladığı anlaşılmaktadır.

Ussal Sahbaz (x.com): Türkiye İtalya'dan Çin'e kadarki coğrafyanın en büyük imalat sanayii ülkesiydi. Yakında bu durum değişecek. Çünkü artık Çin'e karşı imalat sanayiini korumak mümkün değil.

Dünya ile verdiğimiz ticaret açığının %60'ını Çin ile veriyoruz (altın hariç). 2018'den beri Çin'den ithalatımız Avrupa'nın Çin'den ithalatından %50, ABD'ninkinden %100 fazla arttı. Avrupa ve Ortadoğu'da yılda 42 milyar dolarlık ihracat müşterimiz her an Çin ürünlerine dönebilir.

Çin'deki şirketlerin en büyük avantajı kamu destekli ucuz finansman. Çin'deki şirketlerin kar etmek gibi bir derdi yok. %25'i zararda. Kar etmekle uğraşmayan bir şirketle nasıl rekabet edersiniz?

Çin'in büyüme mucizesi devlet ile şirketlerin içiçe (embedded) çalışmasının sonucu. Örnek olarak; Huawei'nin büyümek için Çin bankalarından düşük faizli 46 milyar dolar kredi kullandığı tahmin ediliyor. Huawei ekipmanı alan ülkelere Çin exim bankaları 30 milyar dolar kredi vermiş. Çin devleti Erdal Hoca'nın teknolojisinin küresel standart olması için dünya çapında lobi yapmış. Endüstri standartlarını belirleyen Birleşmiş Milletler bünyesindeki 15 kurumun 4'ünün başkanı, 9'unun ise başkan yardımcısı Çinli.

Kâr etmeden büyüyüp, yeni bir teknolojiyle oluşan pazarı domine etmek yıllarca Amerikan şirketlerinin uyguladığı bir yöntemdi. Amazon, Facebook, Uber gibi şirketler önce büyük girişim sermayesi fonlarının sonra da ABD'deki derin sermaye piyasalarının finansmanı ile yıllarca zarar edip sonunda yeni kurulan dijital pazarları ele geçirdiler.

Çin devletini de devasa bir girişim sermayesi fonu gibi düşünebilirsiniz. Bugün ucuz finansmanla zararına çalışan Çin sanayi şirketlerinin belki sadece birkaç tanesi ayakta kalacak ama onlar da kendi alanlarında dünyayı domine edecek.